

رضا شاه پهلوی، سردودمان پادشاهی پهلوی، را برای باریهای شایسته و کارسازی که به ایران داد، رضا شاه بزرگ نامیده‌اند. پس از فرو افتادن زنجیره‌ی (سلسله) پادشاهی ساسانی و چیرگی تازیان بر ایرانیان که در سده هفتم فرنگی (میلادی) روی داد، هیچیک از پادشاهان ایران به اندازه‌ی رضا شاه بزرگ به نوسازی فراگیر، بیگانه زدایی، و زنده کردن فرهنگ راستین ایران پرداخت.

به برخی از کارهای برجسته این پادشاه بزرگ ایران بنگرید:

۱- آزادی بانوان - عربان پس از چیرگی بر ایران در سده هفتم فرنگی (میلادی) زنان ایرانرا، مانند زنان عربستان در آن زمان، ناچار کرده بودند که خود را در چادر، روسری، روبنده و مقنعه بپیچند، زندگی را در خانه بگذرانند و در کارهای اجتماعی دستی نداشته باشند. این روش سده‌ها پی‌گیری شد و تا زمان رضا شاه بزرگ ماندگار گردید.

رضا شاه بزرگ این روش ناپسند را از میان برداشت و ایین تازه‌ای آورد که "کشف حجاب" نام گرفت.

بر بنیاد ایین تازه مقنعه، روبنده، روسری، و چادر کنار گذاشته شد و پوشش زنان ایران مانند پوشش زنان در کشورهای پیشرفته‌ی جهان شد. رضا شاه بزرگ برای اینکه این ایین را در میان مردم پذیرفته کند کار را از همسر و دختران خود آغاز کرد و آنان را با پوشش تازه و با چهره‌ی باز به میان مردم آورد.

۲- آموزش همگانی - آموزش و آموزشگاه در ایران، تا پیش از رضا شاه بزرگ، بیشترش دینی اسلامی و در دست اخوندان بود. رضا شاه بزرگ اخوندان را کنار زد، به گسترش دبستانها و دبیرستانها به روش نو در سراسر ایران فرمان داد، و کار آموزش را به دست آموزگاران و دبیران شایسته و ایران دوست که در دانشسراها پرورش یافته بودند سپرد.

۳- برپا کردن دانشگاه - پیش از رضا شاه بزرگ دانشگاه در ایران نبود. رضا شاه به خرید زمین، ساختن ساختمانها، و برپا کردن نخستین دانشگاه ایران، یعنی دانشگاه تهران فرمان داد. بسیاری از مردان و زنان شایسته‌ی ایران که سپس‌ها به پایگاههای برجسته رسیدند و به گسترش و بالایش ایران یاری دادند در دانشگاه تهران پرورده شدند.

در دهه‌های پسین، به پیروی از دانشگاه تهران، دانشگاههایی نیز در سپاهان، تبریز، توس، شیراز و اهواز برپا شد، و سپس دانشگاهها، دانشکده‌ها و آموزشکده‌های دیگر پدیدار گردید.

۴- برپا کردن فرهنگستان - پس از افند تازیان، که در سده‌ی هفتم فرنگی روی داد، و افند مغولان، تیموریان و دیگران که در سده‌های پسین روی داد، فرهنگ ایران به فرهنگ بیگانگان الوده شد. این الودگی به ویژه در زبان پارسی چشم گیر بود. الودگی زبان پارسی به زبانهای بیگانه، به ویژه به زبان عربی، زبان پارسی را از روانی، سادگی، و شیرینی بیرون برده و انرا زبانی خشن کرده بود. چنین زبانی نه اموختنش اسان بود و نه بیشتر مردم میتوانستند واژه‌ها و نوشته‌های انرا بخوبی دریابند.

برای چاره کردن این دشواری، رضا شاه بزرگ فرمان داد که سازمان فرهنگستان ایران برپا شود و در آن سازمان، استادان و دانشمندان ایرانی برای واژه‌های بیگانه که در زبان پارسی بودند، واژه‌های پارسی بیابند. به سازمانهای دولتی، روزنامه‌ها، نویسندگان، و گویندگان نیز فرمان داد که واژه‌های پارسی را که فرهنگستان مییابد، به کار برند و از به کار بردن واژه‌های بیگانه بپرهیزند. این فرمانها انجام شد و زبان پارسی تا اندازه زیادی پالایش یافت.

افسوس که پس از رضا شاه بزرگ، اخوندها دوباره به میان آمدند و همراه با ویرانگری‌های دیگر، زبان پارسی را دوباره به زبان عربی الوده کردند. با اینهمه بسیاری از واژه‌های پارسی که در زمان رضا شاه بزرگ جانشین واژه‌های عربی شده بودند ماندگار گردیدند.

به برخی از واژه‌ها و نامهای پارسی که فرهنگستان ایران در زمان رضا شاه بزرگ
جانشین واژه‌های عربی کرد بنگرید:

پارسی	عربی
-----	-----
کشور	مملکت
کشور شاهنشاهی ایران	ممالک محروسه ایران
نخست وزیر	رئیس الوزرا
دادگستری	عدلیه
دادستان	مدعی العموم
بازجو	مستنطق
بازجویی	استنطاق
داور	قاضی
دادگاه	محکمه
وزارت کشور	وزارت داخله
استان	ایالت
شهرستان	ولایت
استاندار	والی
فرماندار	حاکم
شناسنامه	سجل احوال
شهربانی	نظمیه
شهرداری	بلدیه
پاسبان	اژان
دانشسرا	دارالمعلمین
دانشسرای دختران	دارالمعلمین نسوان
دانش آموز	محصل

وزارت راه	وزارت طرق و شوارع
بانک کشاورزی	بانک فلاحت
بانک بازرگانی	بانک تجارت
گرماسنج	میزان الحراره

۵- ساختن راه آهن سراسری - راه آهن ایران پیش از رضا شاه راه آهن تهران به شهر ری بود که چون فرسوده و کهنه بود، مردم انرا ماشین دودی میگفتند. یکی از کارهای برجسته اقتصادی در زمان رضا شاه بزرگ ساختن راه آهن سرتاسری ایران بود که بندر شاهپور در کنار شاخاب (خلیج) پارس، در جنوب ایران را به بندر شاه، در کنار دریاچهی خزر، در شمال ایران پیوند داد. این یک شاهکار اقتصادی بود که در آن زمان بسیاری از کشورها انرا ستودند و افرین گفتند. این کار بزرگ بی اینکه از کشورهای دیگر یا سازمانهای جهانی وامی بگیرند، با هزینهی دولت ایران انجام شد.

این چند تا، نمونه‌ای از کارهای رضا شاه بزرگ در نوسازی و سرفرازی میهن گرامیمان ایرانست. امید است نوجوانان ایرانی خود را آماده کنند تا در بازسازی ایران سازنده و سودمند باشند و بتوانند ایرانرا بیش از این سرافراز کنند.

نوشتار از کدبان دکتر زرتشت ازادی
www.oyicm.org